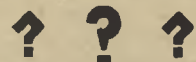


האם סייע שיתוק המדינה ביום הכיפורים למאמצי ההטעיה של מדינות האוייב לגבי כוונותיהם האמיתיות?

מבחינה אחת טעו מדינות-ערב כאשר קבעו את יום-כיפור כיום היריד לפתיחה במילחמה. הם רצו לנצל את השיתוק המחלט של כל אמצעי התקשורת ביום זה. אולם דווקא ביום זה ניתן היה להפעיל את גיוס המי-לואים במהירות המירבית. זהו היום היחיד בשנה שרובם הגדול של אזרחי המדינה נמצאים בבתיהם ולא בטוילים או בנסיעות.

לעומת זאת אין להבין את המחלל הממשלתי החמור כאשר לא ניתנה הוראה עוד ביום שישי, כאשר התגלו סימני המילחמה הראשונים, להפעיל את אמצעי השידור לפחות כדי להחזיק את העם במצב של כוונות. אי נקיטת צעד זה ודומים לו, שהתחייבו מהמצב, יצר סכיונה שגם הפעם אין העניין רציני.



האם היה צה"ל מוכן למילחמה?

מבחינה תיאורית של הכשרת הכוחות, הסדירים ואנשי המילואים, והכנת הכלים והאמצעים לבלית נסיונות של התקפת-פתע, התשובה היא חיובית. אולם במציאות הדברים הרבה יותר מסובכים. זהו עניין למומחים שיבדקו את כל הנתונים אם אומנם היה צה"ל מוכן למילחמה כוללת בהיקף כזה, מבחינת בנין הכוחות והכנת המש"אבים. מה שברור כבר עתה הוא שקווי ההגנה בחזיתות הצפונית והדרומית לא היו מוכנים למערכה.

המילחמה תפסה את צה"ל בשלב של חילופי מסקדים כמעט כללים ברמות שונות של הפיקוד. הרמטכ"ל ניסה לטעון חשבוה כאילו לתחלופה זו היו השלכות חיוביות במהלך המילחמה. אולם לאור העובדות שניתגלו נראה שיש לשקול מחדש אם זהו מצב חיובי לערוך ברוזמנית חילופי פיקוד בהיקף כה נרחב.

אילו היו הקווים במצב של כוונות להתקפה, האם היה ניתן לשנות את תוצאות המילחמה בימיה הראשונים?

ייתכן שאילו תופעלו קווי-ההגנה לפי התוכנית ובאיוש רב יותר, ניתן היה לעכב יותר, אם לא למנוע, לפחות את נסיונות הצליחה של המצרים בתעלה. המצרים פירסמו מיד אחרי כיבוש מעוזי קו ברילב כי מצאו בהם מיתקנים שנועדו להורים דלק אל תוך מי התעלה ולהפוך את כל תעלת-סואץ לחומת אש שתחצוץ בין המעוזים לבין המצרים, אלא שבשל התפתחה ומחירות הפעולה של הצולחים לא הספיקו להפעיל מיתקנים אלה. נוכח המאסות העצומות בהם צלחו המצרים את התעלה, ספק אם היערכות כוונות היתה מונעת את נפילת קו ברילב. אולם קיים סיכוי סביר שהיא היתה מעכבת במיקצת את מהירות הצליחה וייתכן שהיתה מותרת זמן סביר לחילוף לוחמי המעוזים שמצאו את עצמם מיד עם פרוץ המילחמה מכותרים ומוקפים. אותו הדבר אמור לגבי החזית הצפונית, אם כי שם התנאים והמצב שונים בתכלית.

האם לא היתה הפעילות המוגברת של ארגוני החבלה הערביים חלק ממסע ההטעיה של מדינות-ערב לגבי כוונות התקיפה שלהם?

סימנים ועדויות מצטברות יוצרים תמונה מתבהרת כאילו פעילות הפיזדאיון בחודשים האחרונים כלפי מטרות ישראליות בחול, שנעשתה בסיוע פעיל של מדינות-ערב וייתכן שגם בתיכנון המטרות הצבאיים שלהם, היתה מלוכדת מכוונת למדינת ישראל, כדי להסיח את דעתה מהנעשה בקוים ולרכז את המאמצים העיקריים הרחק מגבולות המדינה.

פרשת חטיפת העולים מרוסיה באוסטריה היתה כנראה חלק ממערכת הטעיה זו, שמבחינות מסוימות הצליחה. המאמצים העיקריים של גורמי ביטחון שונים ובמיוחד קהילת המודיעין היו מושקעים בלחמיה בסכנת הפיזדאיון.

מי אחראי להערכה המודיעינית המוטעית לגבי סבירות פרוץ המילחמה?

בדגן צבאי מוטלת האחריות על

גם אם לא הם אישית הכריעו את הכף לצד השיקול הבלתי נכון. בדגן הממשלה האחראי לכך הוא שר-הביטחון משה דיין הנושא באחריות הן כלפי הממשלה והן כלפי העם כשחובתו היא להיות הפוסק העליון. לגבי טיב ההערכות השונות.

מה היתה תרומתם של היאחזויות הנח"ל ברמת-הגולן במאמץ לבלית המיתקפה הסורית?

לא רק שלא היתה כל תרומה חיובית, אלא שעצם נוכחותן של היאחזויות הנח"ל והישוים האזרחיים שהוקמו ברמת-הגולן, הפריעה בצורה חמורה ביותר למאמצי ה-בלית של צה"ל.

בשעות הקריטיות ביותר, בהם דהרו מאות טנקים סוריים אל הירדן כשהם משאירים אחריהם ככיסים את

המעוזים בקו הספקת-האש, כשהיה צורך לרכז את כל הכוחות במאמץ בלתי-אנושי כמעט לבלום את המיתקפה הסורית ביחס כוחות של 1:15, במצב בו כוחות שיריון של צה"ל שמוגו פחות מעשרה טנקים ניסו לבלום הס-תעריות של הטיבות ודביויות שיריון סוריות שלימות. היה על צה"ל להפריש חלק מכוחותיו כדי לפנות את האזרחים והנח"לים, שבישובי רמת-הגולן. קו הישובים לא תרם מאומה לעצירת המיתקפה הסורית. להיפך, ח-ישובים שנפלו בידי הסורים שימשו להם בסיסים מוצקים להמשך המיתקפה.

גם אחרי הריפת ההתקפה הסורית אל מעבר לקווי הספקת-האש, היוו ישובים אלה מיטרד. בלתי פוסק, העמי-סו על ראש המפקדים באיזור דאגות ועביות בלתי חיוניות שפגמו במאמץ המלחמתי.

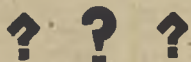
האם היו טעויות בשיטות ההפ-עלה של חיל-האוויר בשלבים הרא-שונים של המילחמה?

שיטת ההפעלה של חיל-האוויר בימיה הראשונים ל-מילחמה לא היתה טעות, אלא הכרח שהתחייב מהתנאים והמצב החדש שנוצר בשטח. חיל-האוויר נאלץ לפעול שלא בהתאם לשיטות הלחמה הקלאסיות שלו. בשל המצבים הקריטיים החמורים מאוד שנוצרו בקווי-החזית היה צורך להפעיל את מטוסי חיל-האוויר בעיקר לבלית התקדמות כוחות השיריון של האוייב ולסיוע צמוד ל-כוחות הקרקע. רק כאשר הוקל הלחץ בחזיתות יכול היה חיל-האוויר להיתפנות לביצוע המשימות הטבעיות המוט-לות עליו: השמדת מערכי הטילים נגד המטוסים והשמדת חילות-האוויר של צבאות האוייב.

האם נשקפה סכנה למדינת ישר-אל נוכח ההישגים הראשונים שקצרו צבאות מצריים וסוריה?

ספק אם ישנם רבים התופסים את גודל האיום וה-סכנה. בחזית הצפונית הגיעו, טנקים סוריים עד לבית-המכס העליון בקירבת גשר בנות-יעקב שעל הירדן. כשעמק החולה נשקף לרגליהם, ליד הכינרת הגיעו כוחות שיריון סוריים לעמדות מהן יכלו להשקיף על הכינרת. למעשה הפריד בשלב הקריטי רק קו הגנה צר בין הכוחות הסורים הקדמיים לבין ישובי הגליל וביקעת הירדן.

המצב היה חמור גם בחזית המצרית, בשלבים בהם טרם נערכו כוחות המילואים שגויסו אל מול הארמיות המצריות שתפסו את קו המעוזים לכל. אורך התעלה, בכמה מקרים התקדמו הכוחות המצריים ותפסו גם את קו בגירות מסוימות.



מה בלם את תנופת ההסתערות וההתקדמות של צבאות מצרים ו-סוריה בימיה הראשונים למילחמה?

עיקר התודה מגיעה כמובן ליחידות שיריון ורגלים סדירות שניהלו מלחמה הירואית, בניגוד לכל הכללים ולכל התורות הצבאיות, הצליחו למרות האבידות הכבדות שספגו לשבש את מהלכי התוקפים.

אולם אין להתעלם מהעובדה שגורם ההסתעה שפעל על המצרים והסורים כאחד, הוא שמנע מהם במידת מה את ניצול ההצלחה הראשונית שלהם. עיקר המאמץ של המצרים והסורים היו מרוכז לצליחה, שבירת קווי-ההגנה הישראלים, והתבססו בשטח שייכבש בהסתערות ה-ראשונית. הם הופתעו מהקלות היחסית בה הצליחו להשיג הישגים אלה. סימנים שונים מצביעים שהם נדהמו בעצמם מגודל הצלחתם והשתכרו מניצחונם הראשוני.

כתוצאה מכך הם לא היו מסוגלים ולא היו ערוכים להמשך התנופה. הדרגים המינהליים של הכוחות הלוחמים לא היו מוכנים להמשך הפריצה ולניצול ההצלחה. אין זאת אומרת שהם היו מצליחים להמשיך באותה מידת הצלחה בתור-פתם. שכן בינתיים נערך מולם המערך המגויס של צה"ל. אבל עובדת היא שהמצרים, למשל, ניסו להמשיך ולהתקדם רק אחרי שהתבססו בשטח שנכבש והתבצרו בו היטב תוך התחפרות להגנת ופריסת שדות מוקשים סביבם, ורק אחרי שהזרימו לגדת המיורחית את עודות השיריון שלהם מהגדה המערבית.

האם הופקרו לוחמי המעוזים שכותרו?

רק חלק מהמעוזים והמוצבים, הן בחזית הסורית והן בחזית המצרית, נכבשו בהסתערות הראשונה של צבאות האוייב. רוב המעוזים בשתי החזיתות מצאו את עצמם עוד ביחס הלחמה השני נצורים, מוקפים ומכותרים, כשהם הודפים נסיונות הסתערות ומשמים מטרות ל-הפגזות ארטילריות בלתי פוסקות. חלק מהמעוזים וה-מוצבים המשיכו להילחם עוד מיסטר ימים נגד כוחות עדיפים לאין שיעור. מיספר מוצבים, בעיקר ברמת-הגולן וכן מעוז אחוץ שעל סוללת אחוץ הצרה בדרך לפרוט-סעיד, תחזיקו מעמד עד שבמיתקפת-הנגד של צה"ל הת-חברו אליהם מחדש כוחות צה"ל.

מיספר לא מבוטל של לוחמים ממעוזי התעלה הצליחו להחמק מטבעת הכיתור ולחזור אל קווי כוחות צה"ל במרחק קילומטרים רבים. אבל היו מעוזים שהחזיקו מעמד, כשהם מקוויים שיחלצום, לפני שנאלצו להיכנע.

האם לא היה שיקול זה מנוגד למ-סורת המקובלת בצה"ל שאין מפק-דים לוחמים ופצועים בשטחי ה-אוייב?

במילחמה זו נוצרו מצבים חדשים ובלתי צפויים ש-



ההפתעה: המצרים צולחים את תעלת-סואץ



התמוטטות: אנשי המעוזים של קו ברילב בשבי המצרי



המכה: דגל מצרי במעוז